

Sledování publikačních trendů při dlouhodobých analýzách vývoje tématu

PhDr. Radka Římanová,

Ústav informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity
Karlovy v Praze

Praktické Knihovnictví a informační věda

- ▶ Knihovna je místem aplikace významné výseče poznatků informačních věd
- ▶ Knihovna může být laboratoří pro informační vědy
 - ▶ Místem výzkumu s širokou zdrojovou základnou
 - ▶ Informační zdroje, chování uživatelů, výuka a výzkum informační gramotnosti,...
 - ▶ Místo primárního výzkumu i ověřování výsledků výzkumů
- ▶ Aplikace výzkumů informační vědy do praxe knihoven je jednou z cest udržení významu knihovny na principu vyšším než pouhé veřejné služby
 - ▶ Což je jeden z nezbytných předpokladů pro udržení postavení knihoven jako místa vyžadujícího specializovaného VŠ vzdělání
- ▶ Knihovna je místem plnohodnotného a podnětného uplatnění absolventů oborů informační vědy

Management knihovny

- Samostatná aplikovaná část managementu
 - Uspořádaný soubor poznatků, odpozorovaných z praxe
 - Soubor metod a teorií, velmi proměnlivý
 - Přijímá poznatky z ekonomie, matematiky, psychologie, sociologie, statistiky, ...
 - Prvky umění – individuální schopnosti manažerů, kreativita, intuice

- Akcentuje knihovnu jako podnik poskytující **služby**

- Akcentuje vlivy **řízení knihoven – klíčová role zřizovatele na produkt(slужbu)**

Informační management

- Akcentuje dokument - základní nosič informací
- Sleduje životní cykly informace
- Sleduje hodnoty a dopady informací
- Proměnlivý „lidský faktor“ není výrazně zkoumán
 - Jeden z prvků informačního systému
- Nerozpracovává aspekty řízení - zřizovatele

Knihovní služby – z pohledu managementu

- ▶ Služba je vyjádřením poslání knihovny, jejím hlavním produktem
- ▶ Knihovny neposkytují služby, které nejsou procesně zpracovány (ad hoc)
- ▶ Knihovní procesy směřují ke službám – ty jsou vytvářeny na základě legislativním, tradičním, trendů/společenské objednávky, podnětů uživatelů
- ▶ Řízení poskytování služeb je jádrem činnosti knihovního managementu
- ▶ Proces vzniku nové služby – PODNĚT – komplexní MANAGEMENT ZMĚNY-RUTINNÍ PROVOZ
- ▶ Služby jsou vytvářeny pro kategorie (skupiny) uživatelů – typické čerpání je individuální

JÁDREM SYSTÉMU KNIHOVNY NENÍ UŽIVATEL, ALE KNIHOVNÍ SLUŽBA

Redefinování role odborných knihoven v 21.stol.

- KNIHOVNY SE MUSÍ ZMĚNIT
- KNIHOVNÍCI SE MUSÍ ZMĚNIT
- ALE JAK...PROČ...JAKÝM SMĚREM....

Jak si představujete knihovnu svých snů Studenti FF UK (2008 – 2014)

- Dostatečný počet exemplářů titulů povinné literatury
- Povinná literatura na Internetu
- Vlídny a kvalifikovaný personál
- Akvizice na přání
- delší/neomezená otevírací doba
- Individuální studovny
- Možnost rezervace knih po internetu
- Dětský koutek

Poznámka k lidským zdrojům...

MAJID, Shaheen a Azim HAIDER. Image problem even haunts hi-tech libraries: Stereotypes associated with library and information professionals in Singapore. *Aslib Proceedings* [online]. 2008, vol. 60, issue 3, s. 229-241 [cit. 2014-05-26]. DOI: 10.1108/00012530810879105. Dostupné z: <http://www.emeraldinsight.com/10.1108/00012530810879105>

Hledání odpovědi:

- Delfská metoda? Jen v ČR?....
- Plošné dotazníkové šetření? Kdo ho udělá?
- Analýza vnějších vlivů? Celoživotní úkol...
- Analýza publikovaných argumentů.....
 - Obsahová analýza
 - Metoda „on the desk“

Studenti českých vysokých škol mají k dispozici databáze odborných vědeckých časopisů ...

- ...není jich (v roce 2014) rozhodně málo
- Významná myšlenka – je publikována (fixace poznatku) a citována
- Téma budoucnosti knihoven (institucí, event. Služby) není opomíjeno
- Analýza provedena v dtb. Web of Science
- Dále využity odborné knihovnické dtb. LISA, ISTA, LISTA, SCIENCE DIRECT ...
 - Discovery systém ruší povědomí o zdroji informací

Analýza českého prostředí, českých názorů...na knihovny

- Absence ve vědeckých databázích
- Dtb. Knihovnické literatury neobsahuje citační informace....
- Rešerše může být provedena v rámci autorů publikujících na toto téma
- Pro výstup pouze doplňkový zdroj (evaluace výsledku výzkumu ve velkých databázích)
 - Třetí doplňkový zdroj – Jak si představuji knihovnu snů – odpovědi studentů Filozofické fakulty (2008 – 2014)

Analýza trendů - názorů

- Analýza textů, výpis klíčových slov – služeb, perspektivních pro 21. století
- Nejstarší analyzovaný článek

OTTO, Theofil M. THE ACADEMIC LIBRARIAN OF THE 21ST-CENTURY - PUBLIC-SERVICE AND LIBRARY-EDUCATION IN THE YEAR 2000. *Journal of Academic Librarianship* [online]. 1982, roč. 8, č. 2, s. 85-88 [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: <http://www.elsevier.com/locate/issn/00991333>

- Výzkum delfskou metodou (cílem nastavení parametrů pregraduálního studia „LIS“)
- Zvažuje se možná dominance elektronického nad tištěným zdrojem
- Postgraduální studium programování
- Zapojit referenční knihovníky do výuky jiných oborů
- Vysoká role při zpřístupňování/přibližování technických zařízení pro práci s informacemi uživatelům

Nejcitovanější článek – není to vize, ale kvalitní případová studie...

ANTELMAN, K., E. LYNEMA a A.K. PACE. Toward a Twenty-First Century Library Catalog. *Information Technology and Libraries* [online]. 2006, vol. 25, issue 3, 128 - 139 [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: EBSCO.

Porovnání OPAC Sirsi Web2 a Endeca ProFind™ platform, Státní univerzita Severní Karolína

- Parametry
- Testovací úlohy

Knihovnictví založené na důkazech v českém prostředí...případové studie

Zobrazit vybrané Vybrat vše	Uložit/odeslat Zrušit výběr	Vytvořit podmnožinu Zpřesnit	Přidat do schránky Filtrovat
--------------------------------	--------------------------------	---------------------------------	---------------------------------

KKL - Výsledky dotazu: Slova-Všechna pole= případová studie and Kód jazyka dok.= cze

Limit pro setřídění a zobrazení je 2500 záznamů.

Záznamy 1 - 10 z 10

Seřadit záz.

[Přejít na text](#)

#	Název	Autor	Nakladatel / Zdroj
1	☐ Digitální knihovna fotografií MU : (případová studie) / Miroslav Bartošek, Petr Kovář	Bartošek, Miroslav, 1957-	RUFIS 2002
2	☐ E-learningový knihovnický kurz - případová studie z Varšavské školy ekonomické / Katarzyna Witek; překlad Alena Kubátová	Witek, Katarzyna	Knihovna : knihovnická revue
3	☐ Elektronické nosiče právních informací : Případová studie z praxe knihovny Švýcarského ústavu pro srovnávací právo v Lausanne / Karel Sosna	Sosna, Karel, 1941-	I '96
4	☐ Jaký typ konsorcia potřebujeme a jaký typ máme? [elektronický zdroj] : případová studie o Poznaňské nadaci vědeckých knihoven / Jan Andrzej Nikisch, Petra Šťastná	Nikisch, Jan Andrzej	Ikaros [online]
5	☐ Liga zrzavých umrtvená [elektronický zdroj] : případová studie / Adéla Jarolímková	Jarolímková, Adéla, 1975-	Ikaros [online]
6	☐ Moderní technika v informačních střediscích - případová studie využití CD-ROM / Kyllikki Ruokonen ; překladatel J. Kadleček	Ruokonen, Kyllikki	I '92
7	☐ Otevřený přístup k vědecké literatuře [elektronický zdroj] : případová studie pro obor Organizace informací a znalostí / Eva Bratková	Bratková, Eva, 1953-	Prolnflow : časopis pro informační vědy [online]
8	☐ Případová studie užití Twitteru pro propagaci [elektronický zdroj] : korelace mezi množstvím zveřejněných tweetů a zpětnou vazbou od uživatelů Twitteru / Zdeněk Smutný ... [et al.]	Smutný, Zdeněk	Prolnflow : časopis pro informační vědy [online]
9	☐ Případová studie zavedení RFID technologie v knihovně / Ivo Kareš	Kareš, Ivo, 1964-	Čtenář
10	☐ Využití moderních technologií v informačním systému a tvorba nových informačních zdrojů - případová studie Knihovny AV ČR [elektronický zdroj] / Martin Lhoták, Hana Štveráková	Lhoták, Martin	Inforum 2000

Druhý nejcitovanější článek – vize z prostředí lékařských knihoven

- MATHESON, N.W. The idea of the library in the twenty-first century. *Bulletin of the Medical Library Association* [online]. 1995, vol. 83, issue 1, s. 1-7 [cit. 2014-04-29]. Dostupné z: EBSCO.
- Porovnání s vizemi na konci 19. stol. a 20. stol. (kontext biomedicínského výzkumu)
- Vize 21. stol.
 - Virtuální knihovny a jejich rozhraní
 - Znalostní management – proměna vědecké komunikace
 - Tradiční role – kustod (virtuální knihovny zachována!)
 - Proměna textového dokumentu do jiných forem
- Počet knihovníků se bude snižovat...

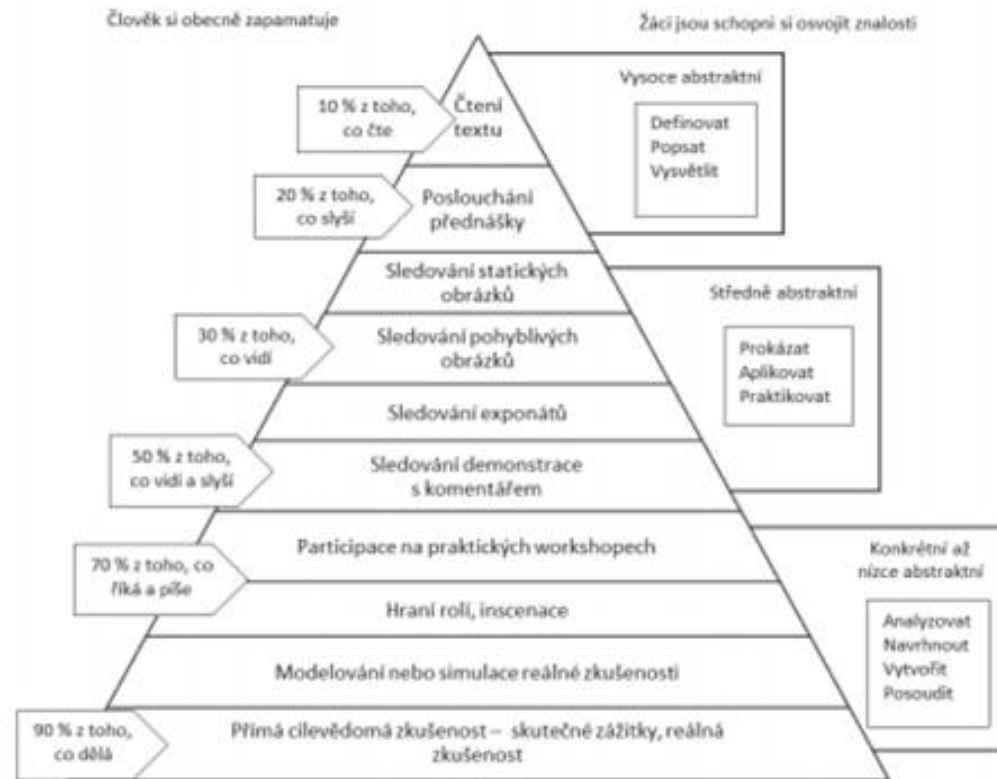

Perspektivní služby knihoven

- Služby nad informačními zdroji
 - Nepotvrzena teze, že služby zpřístupňování informační zdrojů nejsou dominantní, jejich význam je nadále klíčový (transformace forem, významný vstup do procesu vzniku dokumentu)
- Komunitní služby
 - Služby jsou poskytovány na principu skupin uživatelů, kteří patří do komunity přináležejících ke knihovně
- Podpora celoživotního vzdělání
 - Zejména v oblastech souvisejících s informační gramotností – princip vychází z tlaku na samoobslužné, intuitivní rozhraní služeb, tj. při vlastním čerpání konkrétní služby (zejména služby nad informačním zdrojem) je uživatel osamocen (časová bariéra, bariéry online komunikace člověk-počítač). I rozpoznání chvíle, kdy se má uživatel obrátit na knihovníka je věcí informační kompetence

Na závěr –
experiment
při výuce
informační
vědy?

Obrázek 1
Daleho kužel abstrakce (přeložil a graficky vytvořil J. Dostál)

Šetření s využitím metodiky „velkého“ výzkumu...

- UISK 2014 – užito šetření
 - Potřeby uživatelů pro projekt Centrální portál českých knihoven – KNIHOVNY.CZ , Knihovna AV ČR, 2013
- Studentský experiment- Paralelní šetření v jednotlivých knihovnách
 - Srovnatelné výsledky, individuální rozdíly
 - Ověření metodiky zpracované profesionálním dodavatelem
 - Možnost evaluace výsledku vlastního šetření vůči národnímu šetření
 - Vlastní zpracování odpovědí
 - Výsledky –srovnatelné, porovnatelné, podnětné
 - Postřehy studentů – *senioři se měli zájem dozvědět, na co se vlastně student ptá, souborný katalog není tak známý termín...ten, kdo nechce za dokumentem cestovat...je ochoten platit za informaci....*

Závěr...skutečně objevný...

Kritické čtení přináší čtenáři významné podněty...

Případová studie – problémy, které řešíte, řeší i jiní...i...ve světě

Návrh na změnu...“Publish or Perish“

„Read and think“

Děkuji za pozornost

Radka Římanová, UISK FF UK, radka.rimanova@ff.cuni.cz